

Θεολογική παράδοση και οικουμενικότητα στο έργο του γέρ. Σωφρονίου

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://bitly.com/1fyskGc>]

V

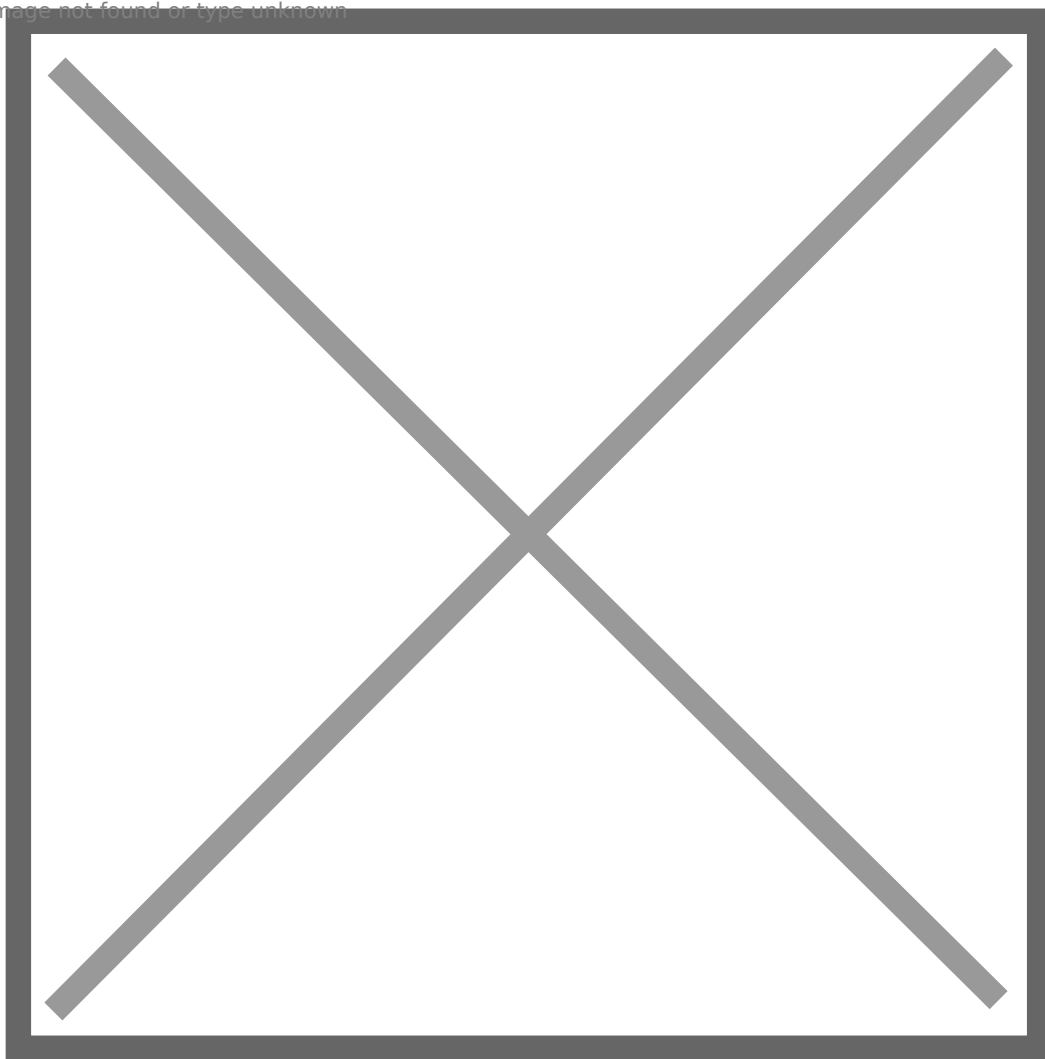
Μια έσχατη παρατήρηση: έχει διατυπωθεί η άποψη πως ο π. Σωφρόνιος ως προς τη θεολογία της κένωσης ακολουθεί την Ρωσική θρησκευτικοφιλοσοφική γραμμή όπως αυτή εκφράζεται κυρίως στη θεολογία του Σεργίου Μπουλγκάκωφ. Πράγματι ο π. Σωφρόνιος μπορεί να έλαβε μίαν εξωτερική έμπνευση από το Μπουλγκάκωφ, διόρθωσε όμως βαθιά το πρόσλημμα το οποίο, ούτως ή άλλως, αρδεύεται από τις φιλοσοφίες του Χέγκελ και του Σέλλινγκ. Στις φιλοσοφίες αυτές τόσο η ενότητα όσο και η κένωση είναι λογικά προεπινοημένες διαλεκτικές αναγκαιότητες, αναγκαστικά αφηρημένες και απράγματες. Στον π. Σωφρόνιο, αντίθετα, η ενότητα, ως κενωτική περιχώρηση των όντων και ανύψωσή τους στο Θεό δεν είναι προεπινοημένη αναγκαιότητα ούτε αφηρημένη διανοητική έκσταση, αλλά βήμα προς βήμα θυσιαστικά ενεργούμενη αγάπη.

Sofronios_Efraim2

Image not found or type unknown

Όπως στον αγ. Γρηγόριο τον Παλαμά, το ομοούσιο εδώ ενεργείται μέσα στην κτίση σταυρικά, μ' όλη την ψυχή, με νου, με καρδιά, με αγάπη και μ' όλο το σώμα που μαρτυρικά μετέχει κι αυτό στον ασκητικό αγώνα. Όλος ο άνθρωπος γίνεται αγάπη εισερχόμενος, εν κοινωνία με ολόκληρη την κτίση στο φως της πραγματικής θείας γνώσης. Υπάρχει όμως μια λεπτή διαφορά ανάμεσα στην κένωση του Χριστού και στη δική μας κένωση: ενώ ο Χριστός κενούται υπέρ ημών, εμείς κενούμεθα, όπως είπαμε, πρώτον υπέρ της ατέλειας του εαυτού μας (θεοεγκατάλειψη) και δεύτερον υπέρ των άλλων (περιχώρηση). Μόνο μετά την πρώτη φάση, ως παιδαγωγία στην υπαρξιακή διάνοιξη, είναι δυνατόν για τον άνθρωπο ν' ακολουθήσει το Χριστό στον Άδη του υπέρτατου ναρκισσικού τραύματος που είναι η ανανταπόδοτη αγάπη της ομοούσιας περιχώρησης των άλλων. Μόνον όμως έτσι, μόνον δηλαδή μετά απ' αυτήν την παράδοξη εκστατική κάθοδο είναι δυνατή η πραγματική άνοδος προς τον Θεό...

Image not found or type unknown

Δεν μπορώ ωστόσο να κλείσω την εισήγηση αυτή χωρίς δυο ακροτελεύτια λόγια για την οικουμενική σημασία της θεολογίας του π. Σωφρονίου. Μια ολόκληρη εισήγηση θα μπορούσε ν' αφιερωθεί στο θέμα αυτό, αλλά δεν υπάρχει χώρος για κάτι τέτοιο πλέον. Άκρως ενδεικτικά θα ήθελα να τονίσω πως η Δυτική θεολογία γνωρίζει πολύ καλά τη διανοητική άνοδο προς το Θεό, χωρίς το σώμα και την κοινότητα, μέσω κυρίως του Θωμά Ακινάτη. Βρίσκεται στο κρίσιμο σημείο μάλιστα του ν' αρχίσει να κατανοεί τον μάταιο ιδεαλισμό, τον φρούδο ατομικισμό αλλά και την παθητικότητα που εγκλείει η άνοδος αυτή, αφού δεν διαθέτει ούτε πραγματική κοινωνικότητα, ούτε διαλογική συνεργία Θεού και ανθρώπου. Είναι μεγάλη ανάγκη να βρεθούν ορθόδοξοι θεολόγοι σήμερα να μιλήσουν στη Δύση γι' αυτήν την άνοδο δια της περιχωρητικής καθόδου, για την ψυχοσωματική και κοινωνητική μετά πάντων των όντων μετοχή στο Θεό η οποία διορθώνει την ολέθρια φανταστική – διανοητική θέα Του. Η ορθόδοξη θεολογία έχει απίστευτα καθυστερήσει στο να τα καταλάβει και να εξηγήσει όλα αυτά...

VII

Όσο μεγαλύτερος είναι ο διανοητικός πλούτος, μας λέγει ο π. Σωφρόνιος, τόσο πιο ανεξήγητα επώδυνη είναι η θεοεγκατάλειψη προς κοινωνική διάνοιξη της ψυχής. Αλλά βρισκόμαστε πάντα στα ευλογημένα πλαίσια του Ησυχασμού. Όπως ο αγ Γρηγόριος ο Παλαμάς έτσι και ο π. Σωφρόνιος ανεβαίνει στο Θεό χωρίς κανένα εσωτερικό διχασμό, καμιά ψυχοσωματική διαίρεση, κανένα χωρισμό από τους άλλους, καμιά απώθηση κανενός πάθους – αφού είναι δυνατόν όλα να μεταμορφωθούν. Όπως ο αγ Γρηγόριος ο Παλαμάς, έτσι και ο π. Σωφρόνιος, υπήρξε μια παρουσία του Χριστού στον κόσμο...

Πηγή: Γέροντας Σωφρόνιος, Ο Θεολόγος του ακτίστου φωτός, Πρακτικά Διορθοδόξου Επιστημονικού Συνεδρίου, σ. 585-596)